

EDMUND GLAISE VON HORSTENAU

VZPOMÍNKY NA HRANICKOU VOJENSKOU VYŠŠÍ REÁLKU NA KONCI 19. STOLETÍ

Edmund Glaise von Horstenau (1882–1946) se narodil v důstojnické rodině [1], která bydlela v Maxglanu u Salzburgu. Vystudoval vojenskou nižší reálnou školu v St. Pölten, vyšší reálku v Hranicích a poté absolvoval Tereziánskou vojenskou akademii (Theresianische Militärakademie) ve Vídeňském Novém Městě. Vstoupil do armády, ale jeho hlavním zájmem byla vojenská historie. Za první světové války byl důstojníkem generálního štábu a mj. zmocněncem při vyjednávání brest-litevského míru. V letech 1919–1921 vystudoval filozofickou fakultu vídeňské univerzity a v roce 1934 se tam stal soukromým docentem novějších vojenských dějin. V letech 1925–1938 byl ředitelem vídeňského Vojenského archivu (Kriegsarchiv), 1936–1938 ministrem vnitra v kabinetu Kurta Schuschnigga, 1938 krátce místopředsedou rakouské vlády v kabinetu Arthura Seyss-Inquarta, poté ve službách nacistického režimu, v letech 1941–1944 zplnomocněný německý generál v Chorvatsku, z funkce odvolán již ve funkci generála pěchoty. Po porážce nacistického režimu internován v zajateckém táboře pro důstojníky v obci Langwasser u Norimberka. Při Norimberském procesu vystupoval jako svědek, ale v obavách před vydáním do Jugoslávie spáchal sebevraždu. Je autorem řady dějepisných prací, především o první světové válce, zejm. Die Katastrophe. Die Zertrümmerung Österreich-Ungarns und das Werden der Nachfolgestaaten (1929), Franz Josephs Weggefährte. Das Leben des Generalstabschefs Grafen Beck (1930) a sedmivazkové Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914–1918 (1929–1938). Slovníky jej řadí k proudu „velkoněmeckého“ dějepisectví [2]. Za svého pobytu v Chorvatsku začal psát obsáhlé paměti, které v 80. letech 20. století vyšly v edici Petera Brouceka pod názvem Ein General im Zwielight (česky nejspíš přeložitelné jako Generál za soumraku) v nakladatelství Böhlau [3].

Pro hranické publikum je zajímavých především několik stránek vzpomínek na studium na hranické vojenské vyšší reálce, které si zde dovoluujeme přinést v českém překladu. Glaise-Horstenau zde začal studovat v roce 1897 a absolvoval v roce 1900. Prakticky se tak těsně minul s Robertem Musilem, který tentýž ústav studoval v letech 1894–1897. Glaise-Horstenau Musila ve svých vzpomínkách nejmeneje, o to zajímavější je pak srovnat jeho svědectví o hranické škole s tím, jak ji zachytil Musil v novele Zmatky chovance Törlesse (1906).

[1] Jeho předek Wilhelm Glaise byl povýšen do českého šlechtického stavu v roce 1806 jako hejtman moravsko-slezského pohraničního kordonu.

[2] Zpracováno podle hesel v biografických slovnících: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, Band 2, Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1959, s. 1 a Neue Deutsche Biographie, Band 6, Berlin, Duncker & Humblot 1964, s. 423–424.

[3] Peter Broucek (ed.), Ein General im Zwielight. Die Erinnerungen Edmund Glaises von Horstenau, Wien, Böhlau 1980 (Band 1, 565 stran), 1983 (Band 2, 710 stran), 1988 (Band 3, 597 stran). Nové vydání vyšlo v roce 2005.

Na podzim 1897 jsem postoupil z vojenské nižší reálné školy v St. Pölten na vyšší reálnou školu v Hranicích. Cesta ze Salzburgu se ubírala přes Vídeň několik set kilometrů severně až do blízkosti hranic s Pruským Slezskem. Pro matku, která mě doprovázela, to byla oběť nejen finanční, ale také fyzická. Chudinka velmi trpěla migrénou a sotva nasadla do železničního vagonu, zachvátila ji extrémně nepříjemná mořská nemoc, která pokračovala ještě další den po skončení cesty. Náš hubený měšec samozřejmě dovoloval jen třetí třídu osobního vozu.

Vojenská vyšší reálná škola Hranice, později česká vojenská akademie, byla vystavěna v padesátých letech 19. století za přispění bohatého arcivévody Albrechta. Sestávala ze čtyř objektů v typickém stylu, který tehdy dostaly rakouské vojenské školy a který ještě dnes na různých místech připomíná dávno zmizelou monarchii: v Košicích, Sarajevu a jinde. Jižní [1] budovu využívala v době mého pobytu jezdecká kadetní škola, jejíž chovanci – stejně staří jako my – budili pozornost svými pěknými husarskými uniformami se zlatým šněrováním. Z oněch čtyř budov stál náš internát [2] až vzadu – umístěn ve velkém parku. Průčelí tří hlavních budov bylo natočeno k malebnému údolí s řekou Bečvou. Na jihovýchodě [3] se v dálce tyčily trosky Helfštýna na vysokém kopci. Na promenádě před budovami hrával flašinetář každou neděli od brzkého rána až do pozdního večera Radeckého pochod.

Moji spolužáci přicházeli ze všech čtyř rakouských nižších vojenských škol. Když jsme s bušícím srdcem vstoupili do tohoto nového domova, natáhli se nám – novým *benjaminům* – do cesty desítky nohou žáků třetího ročníku a my je museli přeskakovat. Takováto atmosféra tu panovala. Žáci třetího ročníku – *hradní páni* (zřejmě podle hradu ve Vídeňském Novém Městě, kde sídlila Tereziánská vojenská akademie) – si na nás při každé příležitosti vybíjeli zlost. Bylo s námi zacházeno jako s méněcennými lidmi, používanými ke všem možným povoleným i nepovoleným aktivitám, trápením, kde to jen šlo. Můj přítel Kappus [4] a já jsme jednou byli dovedeni do čtátny vyšších ročníků, kde jsme si museli namazat housku kolomazí; jen lstí jsme unikli svému osudu. V parku byla tři metry vysoká dřevěná stavba zvaná *rozhledna benjaminů* (*Benjaminsturte*). Tady museli *benjamini*, když se *hradním páni* zachtělo, skákat dolů. Bylo příznačné, že si zde jeden *benjamin* přivodil vážné zranění nohy, a protože se zdráhal zajít včas k lékaři, způsobilo to konec jeho vojenské kariéry. Neúprosný zákon kolegiality [5] zapovídal učinit udání proti chovanci jiného i vlastního ročníku. To bylo odsuzováno s krajní přísností. Učitelé bezpochyby věděli o teroru *hradních páni* vůči *benjaminům*. Ale přehlíželi to, neboť mnoho z toho kdysi zažili sami. Koneckonců, časem se z *benjaminů* stávali *hradní páni*, kteří si pak své utrpení mohli vynahradiť na nových *benjaminech*. Má ctižádost mi podobné jednání nedovolovala. Stejně tak jsem odmítal tajné kouření dubových listů zabalených do všemožných papírů, i když tento sport byl již na nižší reálce výrazem mužnosti. V Hranicích bylo, pokud se dobře pamatuji, kouření v omezené míře dovoleno.

Škola měla okolo čtyř set žáků ve třech ročnících a v každém ročníku byly tři paralelní třídy. Velitelem školy byl za mého času elegantní a rytířský podmaršálek Arthur svobodný pán von Königsbrunn; který po mém odchodu zaplatil svou shovívavou trpělivost s žáky náhlým penzionováním, aniž by jeho hrud' ozdobilo nějaké jiné vyznamenání než jen obligátní vojenský záslužný kříž (Militärverdienstkreuz). Po velkém kolapsu v roce 1918 byl tento pán v letech sražen ve Vídni nákladním vozem. Milovali jsme Königsbrunna a byli na něj pyšní, zvláště když si o Božím Těle

[1] Spíše jihozápadní, blíž k Drahotuším.

[2] V originále *Schlafsaalgebäude*, tedy ložnice.

[3] Spíše na jihozápadě.

[4] Franz Xaver Kappus (1883–1966), později spisovatel, pro hranickou tematiku by mohla být z rozsáhlého díla zajímavá jeho kniha *Der Wunderleutnant. Satirisch-humoristische Kurzerzählungen aus dem k. u. k. Militärleben* (posmrtně 1971). Za zmínku stojí i jeho publikovaná korespondence s Rainerem Rilke, který v Hranicích také krátce studoval.

[5] V originále *Kameradschaft*, slovo *Kamerad* překládáme důsledně jako *kolega*, přesnější *soudruh* je dnes významově posunuto.

Edmund Glaise von Horstenau, kresba a fotografie z fondu Österreichische Nationalbibliothek (Bildarchiv Austria)

oblékl bílou generálskou slavnostní uniformu s mnoha zahraničními řády. Byli jsme také svědky hluboké oddanosti tohoto muže císařskému domu, když 11. září 1898 oznamoval nastoupené jednotce zavraždění císařovny Alžběty se stěží potlačovaným žalem. Takoví byli tito staří důstojníci: každý z nich cítil, že jeho osud je přímo spjat s císařem.

Ve stejné míře, v níž byl Königsbrunn mírný, byl náš třídní profesor zlostný (krutý) – Otto- kar Partl, kapitán c. a k. pěšího pluku č. 75, kam byl zařazen těsně před první (světovou) válkou. Byl to – tak jako Königsbrunn a mnoho dalších učitelů – neustadtský akademik, nosil pěstěný načervenalý (narezlý) císařský vous a češtinu – vedle matematiky – nejen přednášel, ale byl to Čech skrz naskrz, čehož využil o dvacet let později, když se roku 1918 stal prvním československým velitelem města Prahy [1]. Velmi si zakládal na úpravě oděvu a pořádku v pokoji, jeho přísnému pohledu neuniklo nic. Každý den v deset hodin u hlášení (raportu) byla třída vizitována a běda tomu, kdo měl skvrnu na blůze, nebo mu dokonce chyběl knoflík. Já jsem obvykle seděl v učebně v poslední lavici. Hodina před hlášením byla, bez ohledu na výuku, vyplněna téměř jen šitím a čištěním, abychom před okem přísného posuzovatele alespoň částečně obstáli. Sympatie a antipatie Partl nedával najevo, cítil ke mně to první, jak jsem pak zjistil z Partlovy korespondence s mou matkou.

Přítom já byl sotva to dřevo, z něhož chtěl vyřezávat své žáky (chovance). V jinošském dospívání, v němž jsem se nacházel, jsem byl všechno, jen ne voják. Ovládaly mě stesk po domově a melancholie. Zatímco mně duševně nejbližší Kappus, jehož těšila role cynika, si vybral za oblíbeného básníka Heinricha Heine, tím mým se stal Josef Viktor von Scheffel. Postavili jsme každý ve svém srdci svému básníku oltář. O prázdninách jsem psal v metru Weberova Dreizehnlinden epos, který se podobal Scheffelovu Trubačovi ze Säckingenu (Trompeter von Säckingen), jen role hrdiny a hrdinky byly v sociálním ohledu obráceny. Kromě Kappuse a mě byl ve třídě

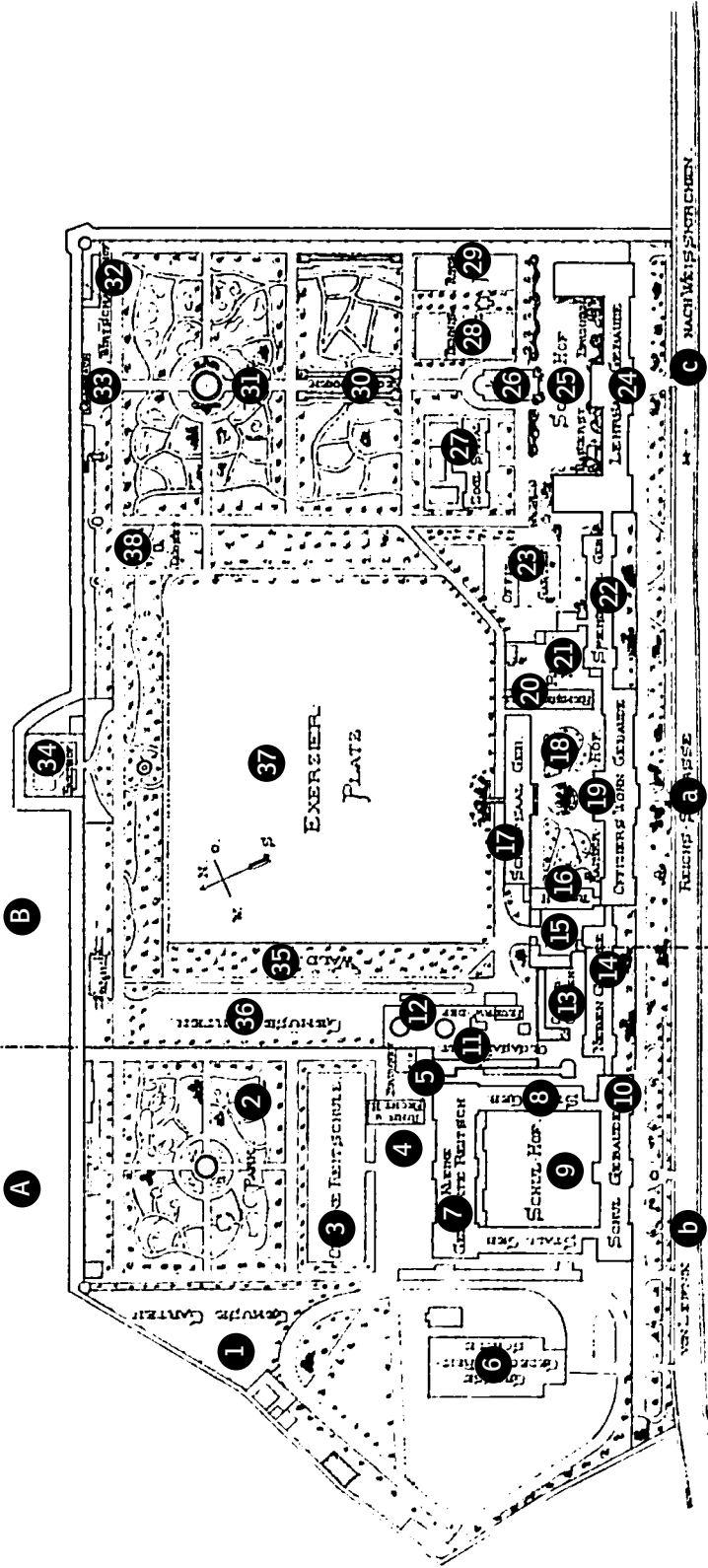
[1] Zde se Glaise mylí, v této funkci Partl doložen není.

STATIONS-PLAN

DER BEIDEN MILITÄR-BILDUNGSSTÄTEN IN MÄHRISCH-WISSEKIRSCHEH.

K. U. K. CAVALLERIE-GALETTSCHULE.

K. U. K. MILITÄR-OBER-REALSCHULE.

Situační plán obou vojenských výchovných ústavů v Hranicích (*Gotthold Krebs, Die k. und k. Militär-Oberrealschule zu Mährisch-Weisskirchen. Wien – Leipzig, C. W. Stern 1906, s. V*)

Měřítko 1 : 5400

A Císařská a královská Jezdecká kadetní škola
B Císařská a královská Vojenská vyšší reálná škola

- 1 zeleninová zahrada
- 2 park
- 3 otevřená jízdárna
- 4 tělocvična a šermírna
- 5 studna
- 6 velká krytá jízdárna
- 7 malá krytá jízdárna
- 8 stáje
- 9 školní dvůr
- 10 školní budova
- 11 plynárna
- 12 hasičská zbrojnice
- 13 zahrada casina
- 14 vedlejší budova
- 15 stavební dvůr (Bauhof)
- 16 tělocvična
- 17 ložnice
- 18 císařský dvůr
- 19 ubytovna pro důstojníky
- 20 vozovna (Remise Stall)
- 21 režijní dvůr
- 22 jídelna
- 23 zahrada pro důstojníky
- 24 škola (učební budova)
- 25 školní dvůr (ozdoben stromy)
- 26 kostel
- 27 nemocnice (ošetřovna) pro chovance
- 28 tenisové kurty
- 29 hřiště
- 30 kuželna
- 31 park
- 32 hospodářský dvůr
- 33 skleník
- 34 hřbitov
- 35 les
- 36 zeleninová zahrada
- 37 cvičiště
- 38 záchod

a říšská silnice
b z Lipníka
c do Hranic

ještě jeden básník, výrazně choulostivé látky se ujal Karl Hauptmann, který se pod pseudonymem Carlo Amalia von Manau pokusil v hexametu o epos o stvoření ženy. Byl vyspělejší než my, ovšem také – jak vidno – zhyralejší a musel ústav předčasně opustit.

Ne bez úsměvu, ale s laskavou shovívavostí sledoval náš učitel němčiny major Josef Raschendorfer literární projevy našich pubertálních pudů. Jsem více než komukoli jinému zavázán tomuto učiteli, který si v roce 1919 v Salzburgu prostřelil hlavu ze zoufalství z velkého kolapsu. Pojal výuku němčiny jako vademecum všech duchovědných oborů (společenských věd), ne jen tradiční gramatiky a syntaxe, ale také dějin literatury, slohu, logiky, úvodu do filozofie a mnoha dalších. Ještě dnes si pamatují na *genus historicum* (dějepisný styl), na mnemotechnickou pomůcku jmen antických múz *Kliometerthal – euer Urpokal* [1], na zdůrazňování, že je třeba psát stručně a být opatrný při volbě obrazů. Udělalo mi velkou radost, když mi ve svém předmětu dal jednoho dne hodnocení *výborně*.

Raschendorferovým výrazným protikladem byl můj učitel dějepisu, major Hugo Penecke. Rok co rok monotónně drmolil své přednášky sestavené už před lety především z Weissových Dějin světa, přistřižených pro rakouské potřeby. V mladých lidech nemohl vzbudit žádné nadšení. Že mimo to učil též krasopis, je jen příznačné. Tento krasopis byl ostatně ve vojenských školách provozován málem jako vědecké téma, čemuž můžeme přičíst, že rukopis bývalých c. a k. vojenských chovanců vykazuje společné rysy. Zvláštní hodnotu měl krasopis u pohraničních jednotek (Grenzer): jejich nadšení pro krasopis bylo koneckonců předmětem mnoha vtipů.

Pedagogicky byla vojenská vyšší škola celkově na vysoké úrovni. Učitelé, dílem speciálně vyškolení, dílem schopní samouci, učili namnoze stejně dobře jako profesori na civilních školách a občas je dokonce překonávali. Bretschneider a Mandl, mimochodem Židé, byli vynikající matematici, Rezek a Jung učili výborně deskriptivní geometrii, Tollich chemii. Horší to bylo v přírodopise, v tomto předmětu zásadně zaskakovali plukovní lékaři (Regimentsärzte). Podobně nevalné to bylo v zeměpise. Vojenské předměty se omezovaly na nekonečný výcvik a trochu střelby. Šerm a gymnastika byly prováděny s mírou, aniž by tím naše pozdější fyzická výkonnost nějak utrpěla.

Nakonec nechci zapomenout na náboženství, na něž jsme měli opravdu primitivního vojenského duchovního, který byl také v osobním životě všelijaký, jak se povídalo, dílem možná neprávem. Kappus a já jsme si vymohli, aby nám přednášel náboženské básně, a pak jsme se páslí na rozpacích tohoto muže. S námi to neměli učitelé příliš lehké. Byli jsme právě v telecích letech. Neexistovali žádní představení, jež bychom v nejkratší době nepřiváděli do úzkých. Nejlépe obstáli učitelé, kteří si zachovali nadhled (idiom: hezkou tvář i za špatné hry). Náš způsob života byl mnohem volnější než

[1] Tj. *Klio*, *Melpomene*, *Terpsychore*, *Thalia*, *Euterpe*, *Erato*, *Urania*, *Polyhymnia*, *Kallisto*.

Fotografie pořídil Karl Jung pro publikace Joachima Steinera *Bilder aus der K. u. K. Militär-Oberrealschule und Ansichten von Mährisch Weisskirchen* a *Bilder aus der K. u. K. Cavallerie-Cadettenschule und Ansichten von Mährisch-Weisskirchen* (1893)

v St. Pölten. Byli tu pravda ještě dohlížitelé (Aufsichtsfeldwebel), ale ti neměli významnější slovo. Pokud nás trápili, byli potrestáni *pantoflovým trhancem* (*Pantoffelschmarren*), tj. ve společné ložnici jsme pod ochranou noční tmy zasypali závěsy nasazené na jejich postelích deštěm papučí. Že by se tito dobří lidé ve své službě cítili nějak zvláště blaze, o tom pochybuji.

Sociální obraz chovanců přicházejících ze čtyř vojenských nižších reálných škol, tj. z celé říše, byl mnohem barvitější než v St. Pölten. Také národnostní rozmanitost byla větší. Synové všech národů se snášeli dobře, jen Maďaři se vymykali svým sebevědomím a hluchostí. Bylo to v době nacionálního vyostření v Uhrách, které dosáhlo vrcholu za Fejérváryho ministrování. Zvláštní postavení, které si maďarští kolegové osobovali, vycházelo ze silné podpory, které se jim dostávalo od učitelských aspirantů z císařsko-královské uherské domobrany (Honvéd), tedy honvédských důstojníků, kteří se připravovali pro zařazení na honvédské školy.

Reakcí byla větší semknutost ostatních národností, a to dokonce pod mým vedením, což bylo ostatně moje první politické vystoupení. Když Maďaři zpívali své písně, my zpívali jako odpověď nejen německé, ale i české písně. Jednou došlo z mého podnětu k otevřené vzpouře. Náš němčinář Raschendorfer byl nemocen. Podle vojenských zásad ho měl zastupovat honvédský oficír přidělený k hospitování. Když se opakovaně pokusil srovnávat Madáchovu Tragédii člověka – nejznamenitější dílo maďarské literatury – s Goethovým Faustem, opustily všechny ostatní národy na můj pokyn učebnu. Generál Königsbrunn vyřešil konflikt tak, že honvédského oficíra nahradil lepším učitelem. Onen oficír měl mimochodem málo maďarské jméno Hubauer, takže se stal tzv. padesátikrejcarovým Maďarem. To byli Maďaři, kteří si pod padesátikrejcarovým kollem žádali o změnu německého příjmení na maďarské. Z dovolené se pak vrátil jako královský uherský nadporučík Huba, Huba byl – jak nás poučil – jeden ze sedmi kmenových náčelníků, kteří svého času přišli s Arpádem do Uher. Jméno Hubauer mělo být jen zkomoleným oslovením

Na protější straně: rozhledna benjaminů — chovanci hrají hru boccia

Na této straně: fontána před hlavním vchodem — učebna / plynárna — ložnice

Huba-Ur, pan Huba. Opětovným přijetím původního jména byl Bohem ustanovený maďarský řád konečně obnoven.

Demonstrace proti Huba-Urovi zcela odpovídala tehdy uplatňovaným zásadám armádní politiky, pobyt ve většinově českých Hranicích pro mě měl ovšem také další důsledek. Byl jsem díky výchově a škole dosud černo-žlutý [1] až do morku kostí a nenáviděl jsem podle odkazu svého zemřelého otce Prusy. Když Bismarck zemřel, vzal jsem tuto zprávu na vědomí s uspokojením, viděl jsem v něm především někdejšího úhlavního nepřítele Rakouska a svého císaře. Svým bratrancem Emilem Gussetti, synem tety Elvíry, jsem pohrdal proto, že jako student se bil na straně schöneriánů [2]. Vzdálen od domova, ve středu českých zemí, uvědomoval jsem si teď poprvé svou německou národní příslušnost, a Salzburg byl pro mě najednou víc než jen milovaný domov, ale také obdivuhodné německé město. Napsal jsem první černo-červenozlaté [3] básně, samozřejmě tajně, jinak bych za to byl pokárán nebo potrestán. V Salzburgu jsem si koupil na splátky Literární historii Otto Leixnera. Založil jsem jím svou knihovnu, kterou jsem však mohl vídat jen málokdy.

Jak jsem již řekl, naše dospívání v Hranicích bylo již dosti svobodné. Ve volném čase jsme se mohli podle libosti pohybovat po parku a poslouchání příkazů nebylo nějak zvlášť vyžadováno. Kdo jel na dovolenou (prázdniny), mohl cestovat sám, bez doprovodu, který byl předepsán v prvních letech v St. Pölten. V neděli jsme měli volné vycházky do města, což mělo za následek také morální škody. Většina chovanců se učila pod vedením zkušenějších kolegů znát lásku v její nejšerednější podobě, s nemožnými prostitutkami. Nemohl jsem se rozhodnout, zda absolvo-

[1] Tj. rakouský Němec vymezující se proti pruským Němcům, resp. všenněmecky orientovaným Němcům.

[2] Tj. všenněmců.

[3] Tj. všenněmecké či velkoněmecké.

vat takovýto kurs. Nebál jsem se nemocí, před jejichž následky nás varoval třídní učitel jejich vylíčením v přímo přehnaných barvách – to byla bezesporu nejtinnější stránka této masové výchovy, která předčila všechny ostatní. Před takovýmto dobrodružstvím mě nakonec ochránila má stydlivost.

Hygienické [1] vedení ústavu bylo málo žádoucí. Už jsem naznačil, jaké vztahy panovaly mezi chovanci. Mezi jednotlivými ročníky docházelo často k těžkým bitvám, stejně jako tomu bylo již na nižší reálce. V Hranicích prožil také každý ročník svou *revoluci*. Při jedné takové *revoluci* ještě před mým příchodem se chovancům málem podařilo vypálit vepřín v rohu parku. Také můj ročník měl svou *revoluci*. Příčinu si již nepamatuji. Vypukla ve večerních hodinách, za velkého řevu byla zdemolována část klubovny chovanců (Zöglingskasino) a pod ochranou tmy byl zmlácen neoblíbený učitel. Druhý den jsme se opevnili v učebně a odmítali jsme vpustit kohokoli jiného než přivítavého velitele školy. Nakonec přišel a my uzavřeli mír, jehož podmínkou bylo, že každá třída vydá jednoho z organizátorů *revoluce* k potrestání, jímž však bylo jen dvanáct hodin pobytu ve školním vězení, zostřených pústem. Když tyto tři oběti seděly ve vězení, přivedl jeden z kolegů ze sousední obce Drahotuše vesnickou kapelu k vězeňské zdi a muzikanti přednesli svůj program, jehož vrcholem byla zakázaná [2] česká národní píseň Kde domov můj. Ó, moje Rakousko!

Když jsem se na dovolené (prázdninách) objevil poprvé s dlouhým Werndlovým bodákem u pasu a pěchotním čáčkem (Infanterietschako) [3] na hlavě, byl jsem na to velice hrdý. Dvakrát denně jsem chodil z Maxglanu do Salzburgu, což mé uniformě v deštivém počasí příliš neprospívalo, vždyť až do proražení opevnění Nové brány tu nebyly žádné chodníky. Doma jsem neustále psal, stále jsem se zabýval věcmi, které souvisely s mými dějepisnými, básnickými i vojenskými zájmy. Naučil jsem se tehdy vystačit si sám, společnost vrstevníků mi byla příjemná, ale nevyhledával jsem ji.

Na konci 3. ročníku vyšší školy jsme byli dotázáni, kdo chce skládat státní maturitu na civilní škole. Přihlásil jsem se se čtyřmi dalšími kolegy. – Nejprve se zdálo, že zkoušku budu skládat v Salzburgu, potom ale bylo zvoleno jednotně reálné gymnázium v Novém Jičíně [4], severovýchodně od Hranic. Jedné noci jsem jel, ne právě s lehkým srdcem, ještě jednou po trase Salzburg – Vídeň – Hranice. Když jsem se v pět hodin ráno probudil, zněly slavnostně zvony. Podíval jsem se z okna a spatřil, hluboce dojat, do prostoru čnicí klášterní palác v Melku, který jsem nejednou opěvoval ve svých básních. Soustředil jsem všechn svůj výkon na oblíbené předměty – němčinu, dějepis a zeměpis. Slohovou práci na téma „Vídeň jako hráz proti východu“ jsem zvládl s elegancí. Profesorovi se obzvláště líbilo, že jsem v závěru práce připomenul vídeňský kostel sv. Karla Boromejského, který Jan Fischer z Erlachu vystavěl z příspěvků všeho lidu monarchie. Také ústně jsem exceloval v oněch třech předmětech, takže večer v restauraci ke mně přišel školní inspektor Schober, známý jako autor vynikajících školních map, a ještě mi osobně blahopřál. Byl jsem na to velmi hrdý. Kromě mě ještě dva spolužáci prošli dobře, ostatní propadli, což trochu kalilo mou radost.

O několik dní později jsem z nádraží ve Vídeňském Novém Městě (Wiener Neustadt) vešel do široce otevřené brány úctyhodného babenberského hradu, v němž se nacházela Tereziánská vojenská akademie a jehož mocné zdi nyní také mě měly obklopovat na dobu tří mých nejkrásnějších roků. Mimochodem, z hranických chovanců zhruba polovina přešla na vídeňskou technickou vojenskou akademii (Technische Militär-Akademie).

překlad Jiří J. K. Nebeský

svolení k publikaci laskavě poskytl nakladatelství Böhlau (www.boehlau-verlag.com)

[1] V dobové terminologii se za hygienu považovaly všechny faktory ovlivňující tělesné zdraví i duševní stav člověka.

[2] Zpěv písně Kde domov můj byl úředně zakázán v době tzv. Bachova absolutismu, roku 1860 byl zákaz zrušen.

[3] Vojenská válcovitá čepice.

[4] Hranice přitom měly také státní gymnázium.